

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних інститутів та процесів

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політична регіоналістика

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність 052 Політологія
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
політичних інститутів та процесів,
Протокол № 5 від 1 грудня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Політична регіоналістика
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Викладач (-і)	Березовська-Чміль Олена Борисівна
Контактний телефон викладача	+38(0342)59-61-46
E-mail викладача	olena.berezovska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очна та заочна
Обсяг дисципліни	3 кредитів ECTS , 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/2140
Консультації	Упродовж вивчення курсу згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Навчальна дисципліна «Політична регіоналістика» є нормативною складовою підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості макрополітичних процесів на регіональному і місцевому рівнях (політичних режимів, еліт, політичної свідомості й поведінки тощо), специфічні аспекти регіонального і місцевого управління, щільно пов'язані з процесами загальнонаціонального масштабу.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Мета: вивчення сутності та базових характеристик регіонів, основних цілей та принципів регіоналізму у сфері сучасної політики.	
Цілі: формування у студентів знань та оволодіння аналітичними навичками в сфері сучасної політичної регіоналістики шляхом систематизованого вивчення концептуально-методологічних основ дослідження регіону та процесів регіоналізації, основних теорій організації просторово-територіальних систем, специфіки політичного районування та електоральної географії України.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральна компетентність	
ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.	
Загальні компетентності	
ЗК-7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	
Спеціальні (фахові, предметні) компетенції	
СК-3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.	
СК-4. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.	
СК-6. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні	
Результати навчання	
ПРН-7 Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення	
ПРН-10 Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.	
ПРН-11 Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної	

політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності. ПРН-13 Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.				
5. Організація навчання				
Обсяг навчальної дисципліни				
Вид заняття		Загальна кількість годин		
лекції		12 год./ 4 год.		
семінарські заняття / практичні / лабораторні		18 год. / 6 год.		
самостійна робота		60 год. / 80 год.		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
3	Політологія	2	нормативний	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год.		
		лекції	семінар	сам. роб.
Тема 1. Політична регіоналістика як навчальна дисципліна.		2	2	6
Тема 2. Теорії регіоналістики і моделі територіального устрою держав.		2	2	6
Тема 3. Сучасний регіоналізм та федералізм		2	2	6
Тема 4. Регіональна політика та регіональні політичні процеси в Україні		2	2	6
Тема 5. Електоральні процеси в регіонах		2	2	6
Тема 6. Формування та функціонування політичних еліт в регіонах		2	2	6
Тема 7. Політичні партії як суб'єкти регіональних політичних процесів			2	8
Тема 8. Регіональне та місцеве самоврядування			2	8
Тема 9. Регіони в європейському інтеграційному процесі			2	8
ЗАГ:		12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання курсу	Структура розподілу балів: 1) робота на лекціях та семінарських заняттях – 50 балів 2) індивідуальне завдання – 20 балів; 3) контрольна робота – 20 балів; 4) самостійна робота – 10 балів. Загальна кількість – 100 балів, форма підсумкового контролю -залік.			
	Оцінка в балах	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
	90-100	відмінно	A	
	80-89	добре	B	
	70-79		C	
	60-69	задовільно	D	
	50-59		E	
	зараховано			

	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	незараховано
	1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F	
Вимоги до письмової роботи	Письмове опитування здійснюється у формі письмової контрольної роботи (або тестування), що максимально оцінюється у 20 балів. Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань під час підготовки та проведення семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури; 2) при написанні роботи - виявлення розуміння сутності понять і термінів (10 балів), вміння аналізувати, структурувати основні принципи та методи дослідження (10 балів);			
Семінарські заняття	Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, презентація, опонування, доповнення, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативні тези, змістовні доповнення, що дійсно сприятимуть розгляду проблемних питань. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки. Виступи на семінарських заняттях оцінюються за такими критеріями: – «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу			

	теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; – «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.
Умови допуску до підсумкового контролю	За умови відпрацювання пропущених занять та належного виконання завдань здобувач (-ка) допускається до екзамену (підсумкова оцінка є результатом сумування балів за всі виконані завдання та форми контролю). Усі види завдань студенти повинні виконати до моменту виставлення підсумкової оцінки (як правило підсумковий бал виставляється на останньому семінарському занятті в кінці семестру). Мінімальна кількість балів для складання заліку – 50, максимальна – 100.

7. Політика навчальної дисципліни

Політика навчального курсу передбачає Perezдачу усіх невиконаних завдань у випадку пропущених занять без поважних причин. За умови відсутності здобувача (-ки) на заняттях або ж невчасного виконання завдань студенту пропонується у визначений викладачем день і час відпрацювати пропущені заняття. У випадку незадовільного виконання завдань, виявів недобропорядної поведінки, академічної недоброчесності (списування, плагіату тощо), викладач пропонує здобувачу (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи. З поважних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись дистанційно за умови погодження із керівником курсу.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Можливе зарахування результатів **неформальної освіти** у відповідності з Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти: [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника \(Редакція 3\) \(введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.\)](#) Посилання на онлайн-курс:

8. Рекомендована література

- ✓ Бей О. Регіоналізм як єдність у різноманітності : до питання деволуції владних структур України / О.Бей // Політика і час. - 2013. - № 5. - С. 7-14.
- ✓ Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі XX-XXI століть: нові пріоритети: Монографія. – К.: Наукова думка, 2006. – 510 с.
- ✓ Гладій І. "Новий регіоналізм" і державний механізм управління ринком / І. Гладій // Економіка України. - 2004. - № 6. - С. 45-50.
- ✓ Глобалізація. Регіоналізація. Регіональна політика: Хрестоматія з сучасної зарубіжної соціології регіонів / Луганськ: Альма Матер: Знання, 2012. – 662 с.
- ✓ Малолітнева В. Регіоналізація і регіоналізм: співвідношення понять. Jurnalul Juridic National: Teorie Si Practic. 2016. № 4. С. 116-118.
- ✓ Панова В. Парадигма "нового регіоналізму" в Європейському Союзі / В. Панова // Віче. - 2008. - N 13/14. - С. 47-49.
- ✓ Регіоналізація і вибори як засоби удосконалення владних відносин в Україні: теорія і практика: Монографія / Авт. кол.: В. В. Лісничий та ін. – Х.: Магістр, 2013. – 579 с.
- ✓ Регіональна політика та механізми її реалізації / За ред. М. І. Долішнього. – К.: Наук. думка, 2003. – 503 с.
- ✓ Регіональна політика України: Збірник офіційних документів / Нац. ін.-т стратег. дослідж.[Упоряд. З. Варналій та ін.]. – К.: НІСД, 2004. – 520 с.
- ✓ Регіональна політика України: формування соціогуманітарних пріоритетів розвитку / Укр. незалеж. центр політ. дослідж.; За заг. ред. Ю. Тищенко. – К., 2006. – 328 с.
- ✓ Регіональна Україна / Ін-т політики. – К.: Геопринт, 2003. – 399 с.
- ✓ Регіони України: їх можливості та перспективи розвитку / Спілка економістів України; Під заг. ред. В. В. Осокольського. – К., 2004. – 19 с.
- ✓ Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку: Монографія / За заг. ред. З. С. Варналія. – К.: Знання України, 2005. – 407 с.
- ✓ Байдалова В. Є. Регіональна політика країн Центральної і Східної Європи та Україна / В. Є. Байдалова // Трибуна. – 2007. - №7-8. – С. 34.
- ✓ Гнилорібов В. Правовий статус регіонів: європейські стандарти / В. Гнилорібов // Віче. – 2003. - № 12. – С. 32-56.
- ✓ Денисова О. С. Конституційно-правовий вимір категорії регіоналізму / О. С. Денисова, М. М. Денисова // Митна справа. - 2013. - N 1. - С. 43-50.
- ✓ Ільченко Ю. Б. Поняття регіональної екологічної політики держави / Ю. Б. Ільченко // Держава та регіони. Серія «Державне управління». – 2010. - № 1. – С. 42-46.
- ✓ Їжа М. М. Стимулювання розвитку регіонів: зміна підходу / М. М. Їжа // Держава і

право. – 2010. - № 47. – С. 643-647.

- ✓ Не може бути ефективною регіональної політики без ефективного місцевого самоврядування // Віче. – 2003. - № 5. – С. 3-29.
- ✓ Рябінін Є. Від глобалізації до багатополюсного світу через регіоналізм / Є. Рябінін // Зовнішні справи. - 2012. - N 1. - С. 32-35.
- ✓ Савельєв Є. "Новий регіоналізм" і розвиток теоретичних аспектів кластероутворення / Є. Савельєв // Вісник економічної науки України. - 2013. - N 2. - С. 142-144.
- ✓ Татаренко Т. Регіональні політичні процеси та їх концептуальні обґрунтування /Т. Татаренко//Людина і політика.–2002. - № 1. – С.121-131.
- ✓ Чумаченко Н. Нові вирішення сучасних проблем регіоналістики: рецензія / Н. Чумаченко // Економіка України. – 2003. - № 2. – С. 88-90.
- ✓ Шергін С. Рушійні сили Азійсько-Тихоокеанського регіоналізму / С. Шергін // Зовнішні справи. - 2009. - N 2. - С. 36-39.
- ✓ Білик П. Поняття та правова сутність управлінської категорії «регіон». Право України. 2001. №11. С. 33.
- ✓ Борденюк В. Поняття регіону в контексті державної регіональної політики: конституційно-правовий аспект. Зб. наук. пр. УАДУ. 2001. Вип. I. С. 340.
- ✓ Маковський С. «Регіон», «регіоналізм», «регіоналізація» в європейському контексті: у пошуку оптимальної наукової дефініції. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2014. Вип. 118. Ч. I. С. 35-50.
- ✓ Матвієнко Р. Регіональна парадигма суспільного розвитку: сутність, зміст, роль і значення. Актуальні проблеми економіки. 2013. № 7 (145).С. 130-137.
- ✓ Серьогіна С. Регіоналізм у політико-правовій практиці України. Правові проблеми реформування регіональної влади: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 12 квітня 2002 р.). Харків, 2002. С. 17.
- ✓ Павлов В. Політика регіонального розвитку в умовах ринкової трансформації (теоретико-методологічні аспекти та механізми реалізації): монографія. Луцьк: Надстир'я, 2000. 139 с.\
- ✓ Панченко Т. Політична регіоналістика: огляд концептуальних підходів. Наукові записки. № 44. 2009. С. 47-56.
- ✓ Топчієв О. Планування територій: навч. посіб. Херсон: Грінь Д.С., 2014. 268 с.
- ✓ Топчієв О., Яворська В. Методологічні та методичні проблеми регіоналізації України. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2010. Вип. 5(85). С. 32-45.
- ✓ Шашеро А. Планування територій. Моногр. Одеса, 2014. – 123 с.
- ✓ Яворська В. Регіональні геодемографічні процеси в Україні: Моногр. Кам'янець-Подільській: Аксіома, 2013. – 384 с.
- ✓ Березовська-Чміль О.Б. Теоретичні засади дослідження політичного регіоналізму.

Актуальні проблеми політики, інформації та безпеки: колективна монографія. Прикарпат. нац. ун-т ім. В.Стефаника ; Факультет іст., політол. і міжнар. від-н. Івано-Франківськ : Ярина, 2022. С. 236-251.

- ✓ Березовська-Чміль О., Приймак О. Специфіка формування регіональних політичних еліт в Україні. *Вісник Прикарпатського університету. Політологія*. Випуск 13. 2019. - С. 7-12.
- ✓ Березовська-Чміль О.Б., Кобець Ю.В. Політичний конфлікт гібридного типу: глобальний та регіональний виміри. *Грані : науково-теоретичний альманах*. Том 23 (№8). 2020. С.93-101.
- ✓ Berezovska-Chmil O., Kobets Yu., Mishchuk M. The security element of Ukraine's integration in EU in the conditions of "hybrid war" (political and economic context). *Вісник Прикарпатського університету. Політологія*. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ: Плай, Вип.14. 2020. С.134-143.
- ✓ Herbut, N., Rossikhin, V., Panchenko, V., Madryha, T., Berezovska-Chmil, O. Parliamentary Elections and the Gender Aspect: A Comparative Analysis of the Experience of Ukraine and Sweden. *Pakistan Journal of Criminology*, 2024, 16(1), pp. 161–180
- ✓ Olena BEREZOVSKA-CHMIL, Yuliia KOBETS, Nataliya MARCHUK, Mariana MISHCHUK and Vasyl MARCHUK. Political And Economic Tools To Support Decentralization Reform And Regional Development Policy In Ukraine. *37th IBIMA Conference on 1-2 April 2021. Cordoba, Spain*. (ISBN: 978-0-9998551-6-4, Published in the USA). p. 12034-12039
- ✓ Keating M., Jones J. The European Union and the Regions. Oxford: Clarendon Press, 2005. 306 p.